

**SYSTEM PROFILAKTYKI I OPIEKI
NAD DZIECKIEM I RODZINĄ
MIASTA NOWA RUDA
NA LATA 2009-2013**

LUTY 2009

SPIS TREŚCI

<u>WSTĘP.....</u>	<u>3</u>
<u>1. KWESTIA RODZINY I DZIECKA W POLITYCE SPOŁECZNEJ.....</u>	<u>5</u>
<u>2. REGULACJE PRAWNE DOTYCZĄCE RODZINY I DZIECKA.....</u>	<u>7</u>
<u>3. SYTUACJA DEMOGRAFICZNA MIASTA.....</u>	<u>10</u>
<u>4. DIAGNOZA SYTUACJI DZIECKA W MIEŚCIE.....</u>	<u>13</u>
<u>4.1. NAJWAŻNIEJSZE ZAGROŻENIA I PROPOZYCJE ROZWIĄZAŃ.....</u>	<u>14</u>
<u>Bariery ograniczające możliwości prawidłowego funkcjonowania</u> <u>dzieci</u>	
<u>i młodzieży w środowisku lokalnym.....</u>	<u>14</u>
<u>4.2. DZIECKO W ŚRODOWISKU SZKOLNYM.....</u>	<u>18</u>
<u>4.3. DZIECKO W ŚRODOWISKU LOKALNYM.....</u>	<u>21</u>
<u>4.4. SYTUACJA DZIECKA I RODZINY W PERSPEKTYWIE PORADNI PSYCHOLOGICZNO-</u> <u>PEDAGOGICZNEJ I ZESPOŁU KURATORSKIEJ SŁUŻBY SĄDOWEJ SĄDU</u> <u>REJONOWEGO.....</u>	<u>28</u>
<u>4.5. ZASOBY 31</u>	
<u>Nazwa instytucji.....</u>	<u>31</u>
<u>4.6. PODSUMOWANIE DIAGNOZY.....</u>	<u>32</u>
<u>5. CELE STRATEGICZNE, OPERACYJNE I ZADANIA.....</u>	<u>35</u>
<u>6. UWAGI KOŃCOWE.....</u>	<u>43</u>

WSTĘP

W polityce społecznej kwestie dziecka traktujemy z wielką uwagą. Dzieje się tak, gdyż dzieci wymagają szczególnej troski i ochrony, a działalność na ich rzecz powinna koncentrować się przede wszystkim na ochronie praw, wyrównywaniu szans życiowych poprzez ułatwianie dostępu do oświaty, systemu ochrony zdrowia, wypoczynku oraz asekurowaniu w obliczu ryzyka i różnych zagrożeń życiowych. Tymczasem, mimo wysiłków społeczeństwa, sytuacja dzieci i rodzin w naszym kraju daleka jest od stanu zadowalającego. Szansą na poprawę tego stanu rzeczy jest budowa lokalnych systemów profilaktyki i opieki nad dzieckiem i rodziną.

Niniejszy dokument został opracowany w **Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej w Nowej Rudzie** przy merytorycznym wsparciu Ośrodka Kształcenia Służb Publicznych i Socjalnych – Centrum AV w Częstochowie. Jest zgodny z art. 17. ust. 1. pkt 13. ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej i ma na celu wzmocnienie pozycji dziecka i rodziny na terenie miasta.

W systemie opieki nad dzieckiem – definiowanym jako obszary usług społecznych, których zadaniem jest tworzenie możliwości i poprawa warunków optymalnego rozwoju dziecka, wspieranie funkcjonowania rodziny oraz wyrównywanie dysfunkcji w zachowaniach osób bądź w sytuacjach społecznych – tradycyjnie rozróżnia się opiekę nad dziećmi o specjalnych potrzebach, tj. dziećmi z różnego rodzaju dysfunkcjami i zaburzeniami rozwojowymi oraz opiekę nad dziećmi i młodzieżą z problemami psychospołecznymi, włącznie z osobami uzależnionymi i pozostającymi w konflikcie z prawem.

Do najważniejszych elementów charakteryzujących kierunki zmian większości systemów opieki nad dzieckiem i rodziną należą:

- ekologiczne podejście do rodzicielstwa,
- zachowanie równowagi między ochroną dziecka a utrzymaniem rodziny,
- respektowanie punktu widzenia rodziców,
- model negocjacyjny jako zasada pracy z rodzinami dzieci o specjalnych potrzebach,

- zwracanie uwagi na kwestię praw dziecka i ich respektowanie,
- troska o zachowanie właściwych proporcji.

Rodzicielstwo uznawano dotąd za izolowany i jednokierunkowy proces, ograniczający się do wychowywania dzieci przez rodziców. Jeśli nastawienie rodziców wobec dziecka nie było pozytywne lub jeśli brakowało im wiedzy bądź umiejętności pedagogicznych i sprawy przybierały zły obrót, społeczeństwo uznawało rodziców za winnych, a dzieci trafiały do placówki opieki instytucjonalnej albo do rodziny zastępczej. Chociaż mówiło się o opiece nad dziećmi, w rzeczywistości była ona rozumiana raczej jako ochrona dzieci lub pomoc dzieciom znajdującym się w niebezpieczeństwie.

Nowe osiągnięcia psychologii dowiodły, że rodzicielstwo to przede wszystkim proces dwukierunkowy i cyrkularny. Wpływ rodziców na dzieci, w zależności od cech dziecka, może być różny. Podobnie efekty niektórych działań rodzicielskich są funkcją temperamentu dziecka.

Podejście ekologiczne podkreśla, że w opiece nad dziećmi powinno się uwzględniać dziecko i rodziców jako indywidualne jednostki, a także cały system rodzinny oraz środowisko. Oznacza to, że w większości krajów europejskich z coraz większą rezerwą podchodzi się do umieszczania dziecka w instytucji opieki lub w rodzinie zastępczej oraz że powstaje coraz więcej programów skoncentrowanych na rodzinie i podejmuje się coraz więcej działań wspierających rodzinę.

Preferuje się różnego rodzaju „edukacyjne wsparcie rodziny”, organizowane przez ośrodki opieki dziennej czy rodziny zastępcze oferujące opiekę dzienną. Rodzice są wspierani przez te ośrodki lub rodziny w radzeniu sobie z codziennymi problemami domowymi i wychowawczymi. Warto zwrócić również uwagę na bardziej zróżnicowane formy usług nastawionych na udzielanie pomocy większej liczbie dzieci i młodych ludzi, nasilającą się tendencję do umieszczania dzieci pod opieką krewnych oraz rosnące wysiłki w pozyskiwaniu profesjonalnych opiekunów, przygotowanych do pracy z młodymi ludźmi manifestującymi złożone problemy.

1. KWESTIA RODZINY I DZIECKA W POLITYCE SPOŁECZNEJ

Kwestie rodziny i dziecka stanowią zasadniczy przedmiot zainteresowania polityki społecznej. Działalność na rzecz rodzin dotyczy wyrównywania pomiędzy nimi nieuzasadnionych i niezawinionych różnic socjalnych, tworzenia im równych szans oraz asekurowania w obliczu ryzyka życiowego. Działania podejmowane na rzecz dzieci mają przede wszystkim na celu ochronę ich praw, wyrównywanie szans życiowych poprzez ułatwianie dostępu do oświaty, służby zdrowia i wypoczynku oraz zapewnienie im ochrony w obliczu zagrożeń.

Istnieje wiele definicji rodziny. Najogólniej określa się ją jako podstawową komórkę społeczną, składającą się z rodziców (rodzica) i dzieci. Podkreśla się również instytucjonalną formę małżeństwa, poprzez którą powstaje system pokrewieństwa i dziedziczenia. Elementem wyróżniającym rodzinę jest wspólnota mieszkaniowa, tworząca najczęściej jedno gospodarstwo domowe, które może obejmować dwa, a nawet trzy pokolenia. Cechą wspólną wszystkich definicji rodziny jest to, że zapewnia ona ciągłość biologiczną społeczeństwa i przekazuje dziedzictwo kulturowe następnym pokoleniom. Ogólnie rzecz ujmując, rodzinę charakteryzuje współwystępowanie takich elementów, jak: wspólne zamieszkanie członków, wspólne nazwisko, wspólna własność oraz wspólna kultura duchowa.

Rodzina pełni szereg funkcji mających na celu zaspokajanie potrzeb swoich członków. Przede wszystkim warunkuje prawidłowy rozwój biologiczny i psychospołeczny dziecka. Jest pierwszą instytucją wychowawczą, w której przebiega proces socjalizacji dzieci, kształtowanie ich osobowości oraz przygotowanie do przyszłych ról społecznych. Rodzina oddziałuje na dziecko poprzez określony i swoisty układ stosunków społecznych, na których podłożu dziecko przyswaja sobie określone wartości i wzory osobowe.

Każda rodzina tworzy własną, niepowtarzalną atmosferę życia domowego, na którą wpływają między innymi: stosunki wzajemne między małżonkami, miłość rodzicielska do dzieci, codzienne zachowania członków rodziny, kultywowanie tradycji, a także służba uznawanym wartościom. Wychowawcze oddziaływanie rodziny ma istotny wpływ na socjalizację dzieci i młodzieży w drodze nieświadomionego często

przekazywania wiedzy o otaczającym świecie wraz z wartościowaniem go i preferowaniem wzorów zachowań.

Prawidłowemu funkcjonowaniu rodziny zagraża jednak szereg czynników, wśród których istotną rolę odgrywają zjawiska patologiczne. Ich oddziaływanie czyni daną rodzinę dysfunkcyjną, czyli taką, która nie potrafi sprostać swoim obowiązkom względem dzieci i innych członków rodziny oraz pomyślnie rozwiązywać swoich problemów i sytuacji kryzysowych. Do zjawisk patologicznych zalicza się: alkoholizm, narkomanię, przestępczość rodziców oraz przemoc w rodzinie. Są one najczęstszą przyczyną niedostosowania społecznego dzieci.

Dziecko, podobnie jak rodzina, nie posiada jednoznacznej definicji. Według Kodeksu cywilnego to osoba, która nie ukończyła 18 lat i nie uzyskała pełnej zdolności do czynności prawnych. W Kodeksie karnym osobę do ukończenia 17 roku życia uważa się za nieletnią. Dzieci do 13 roku życia nie mają zdolności do czynności prawnych, a w ich imieniu działają rodzice lub opiekunowie prawni. Ograniczoną zdolność do czynności prawnych Kodeks cywilny przyznaje dzieciom, które ukończyły 13 lat.

Pełną zdolność do czynności prawnych uzyskuje się wraz z ukończeniem 18 roku życia (jedyne odstępstwo stanowi wcześniejsze zawarcie związku małżeńskiego). Dziecko pozostaje aż do uzyskania pełnoletności, tj. ukończenia 18 lat, pod władzą rodzicielską.

2. REGULACJE PRAWNE DOTYCZĄCE RODZINY I DZIECKA

Rodzina i dziecko są chronione zarówno w ustawodawstwie polskim, jak i międzynarodowym. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej w art. 18 stanowi, że małżeństwo, macierzyństwo i rodzicielstwo znajdują się pod ochroną i opieką Rzeczypospolitej Polskiej. Kolejne artykuły konkretyzują to stwierdzenie, odnosząc je do różnych aspektów życia rodzinnego.

Rozwinięcie norm zawartych w Konstytucji, a odnoszących się do rodziny, znajduje miejsce w Kodeksie rodzinnym i opiekuńczym. W dokumencie tym unormowano problematykę zawierania i ustanawiania małżeństw, stosunków majątkowych między małżonkami, obowiązków alimentacyjnych, pochodzenia dziecka, stosunków między rodzicami i dziećmi, instytucji przysposobienia, opieki i kurateli.

Innymi regulacjami prawnymi związanymi z problematyką rodziny są Kodeksy: karny, cywilny, postępowania cywilnego i pracy. Pierwszy z nich zakłada ściganie z urzędu przestępstw przeciwko rodzinie, do których zalicza: bigamię, znęcanie się nad członkami rodziny, rozpijanie małoletniego, uchylanie się od obowiązku alimentacyjnego, porzucenie i uprowadzenie dziecka. Natomiast Kodeks cywilny, choć nie jest bezpośrednio związany z ochroną rodziny, służy jej w zakresie przepisów dotyczących ochrony praw małoletniego w obrocie prawnym oraz dotyczących zasad prawa spadkowego. Kodeks postępowania cywilnego z kolei chroni rodzinę w postępowaniu egzekucyjnym. Obejmuje również ustawowe zwolnienie od kosztów sądowych dla osób dochodzących roszczeń alimentacyjnych i daje możliwość występowania w tych sprawach w charakterze pełnomocnika właściwego przedstawiciela do spraw opieki społecznej organu gminy lub organizacji społecznej, mającej na celu udzielenie pomocy rodzinie. Kodeks pracy służy głównie ochronie macierzyństwa i zdrowia kobiet.

Problematykę rodzinną podejmują również ratyfikowane przez Polskę akty międzynarodowe. Jednym z nich jest Powszechna Deklaracja Praw Człowieka, której art. 16. stanowi, że rodzina jest naturalną i podstawową komórką społeczeństwa i ma prawo do ochrony ze strony społeczeństwa i państwa.

Zapis dotyczący rodziny figuruje również w pkt 16 pierwszej części Europejskiej Karty Społecznej. Mówi on, iż rodzina, jako podstawowa komórka społeczeństwa, ma

prawo do odpowiedniej ochrony społecznej, prawnej i ekonomicznej dla zapewnienia jej pełnego rozwoju.

Innym aktem prawnym zapewniającym ochronę rodzinie jest uchwalona przez Stolicę Apostolską Karta Praw Rodziny. W dokumencie tym zapisane jest m.in. prawo do istnienia i budowy rodziny, czyli prawo każdego do założenia rodziny i posiadania środków na jej utrzymanie, prawo do przekazania życia i wychowania dzieci wedle własnych tradycji i wartości, prawo do mieszkania pozwalającego na godziwe życie rodzinne oraz prawo do zabezpieczenia fizycznego, społecznego, politycznego i ekonomicznego.

Problematyka rodzinna podejmowana jest także w Konwencji w sprawie likwidacji wszelkich form dyskryminacji kobiet. W dokumencie tym, w określeniu prawa kobiet do równouprawnienia i partnerstwa podkreślono m.in. wpływ kobiet na wzrost dobrobytu społeczeństwa i rodziny. Część artykułów Konwencji pozostaje w bezpośrednim związku z rodzinnymi funkcjami kobiety, ukierunkowanymi na wzmocnienie społecznego statusu rodziny.

Kolejnym dokumentem międzynarodowym, będącym zarazem najważniejszym aktem prawnym regulującym prawa dziecka, jest Konwencja o Prawach Dziecka. Jej postanowienia dotyczą osób, które nie ukończyły 18 roku życia i obejmują: prawa cywilne, prawo do swobody myśli, sumienia i wyznania, prawo do wychowywania w rodzinie i kontaktów z rodzicami, prawa socjalne oraz kulturalne i polityczne. Konwencja ustanawia status dziecka oparty na założeniach, że jest ono samodzielnym podmiotem, wymagającym – ze względu na swoją niedojrzałość psychiczną i fizyczną – szczególnej opieki i ochrony prawnej, posiadającym jako istota ludzka prawo do poszanowania tożsamości, godności i prywatności, a rodzina jest najlepszym środowiskiem wychowania i wymaga ze strony państwa wsparcia.

Tworząc system ochrony dziecka, kierowano się: zasadą dobra dziecka (wszystkie działania podejmowane są w najlepiej pojętym interesie dziecka), zasadą równości (wszystkie dzieci, niezależnie od ich cech: koloru skóry, płci i narodowości, mają być równe wobec prawa), zasadą poszanowania praw i odpowiedzialności obojga rodziców za rozwój i wychowanie dziecka (ochronie podlega autonomia rodziny i prawa obojga rodziców do decydowania o sprawach dziecka) oraz zasadą pomocy państwa w zabezpieczeniu odpowiednich warunków socjalnych i zdrowotnych rodziny.

Jeszcze innym aktem prawnym zapewniającym ochronę dziecku jest Europejska Konwencja o Przysposobieniu Dzieci. Ma ona zastosowanie do dzieci, które w momencie przysposobienia nie ukończyły 18 lat, nie zawarły związku małżeńskiego oraz nie są uznawane przez prawo za pełnoletnie.

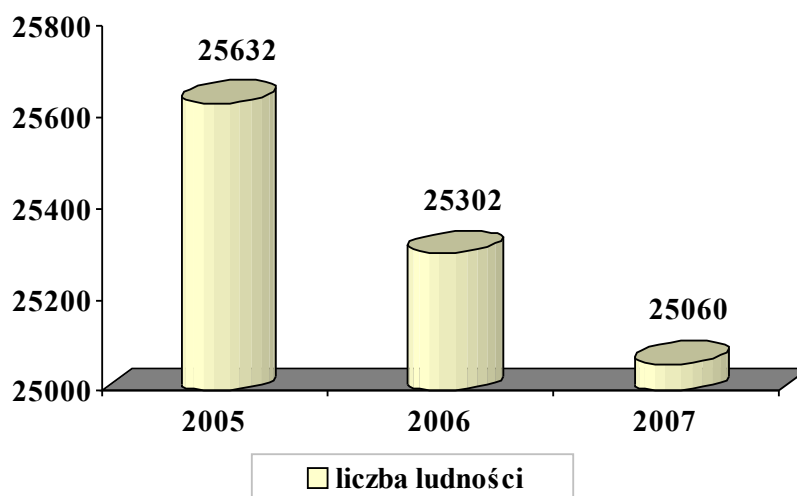
Dokumentem na rzecz praw dziecka jest także Europejska Konwencja o Statusie Prawnym Dziecka Pozamałżeńskiego, która zrównuje w prawach dzieci małżeńskie i pozamałżeńskie.

Rodzina i dziecko są chronione w ustawodawstwie Unii Europejskiej. Prawny zapis ochrony rodziny i dziecka znajduje się w wyżej wymienionych aktach międzynarodowych oraz w konstytucjach poszczególnych państw członkowskich. Istnieją poza tym wspólnotowe akty wtórne dotyczące równego traktowania kobiet, które zwracają uwagę na konieczność pogodzenia życia zawodowego z rodzinnym oraz na szczególną ochronę kobiet w ciąży i w okresie macierzyństwa.

3. SYTUACJA DEMOGRAFICZNA MIASTA

Sytuacja demograficzna mieszkańców miasta Nowa Ruda została opracowana na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Nowej Rudzie z lat 2005-2007. Ich analiza umożliwiła zobrazowanie obecnej struktury demograficznej ludności i dokonanie prognozy na najbliższe lata.

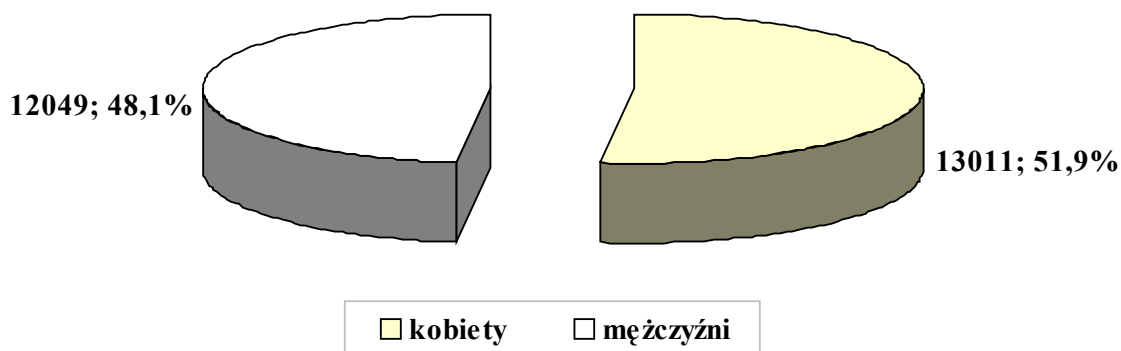
Ludność miasta w latach 2005-2007

Dane Urzędu Miejskiego w Nowej Rudzie.

Analizując liczbę ludności Nowej Rudy na przestrzeni lat 2005-2007, należy stwierdzić, iż zmniejszała się ona z roku na rok. W 2005 roku miasto liczyło 25.632 mieszkańców, w 2006 roku 25.302 mieszkańców, a rok później 25.060 mieszkańców.

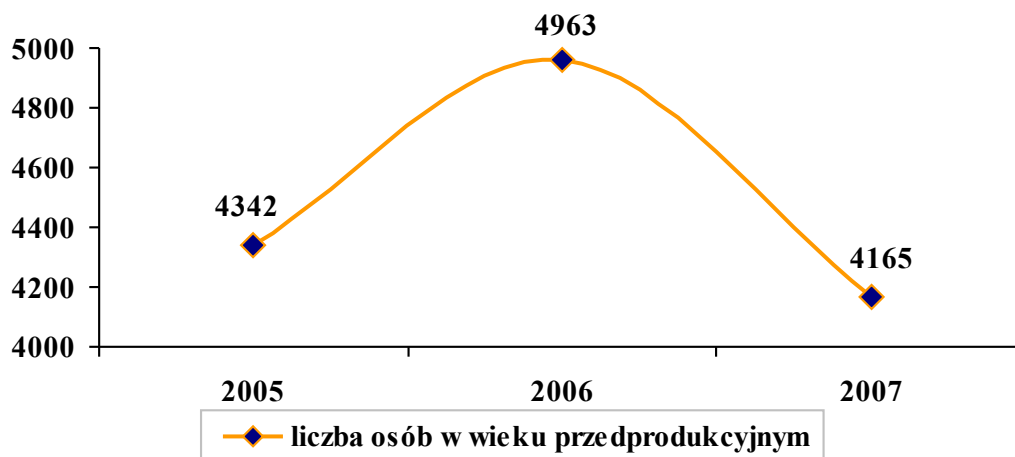
Ludność miasta według płci z końcem 2007 roku

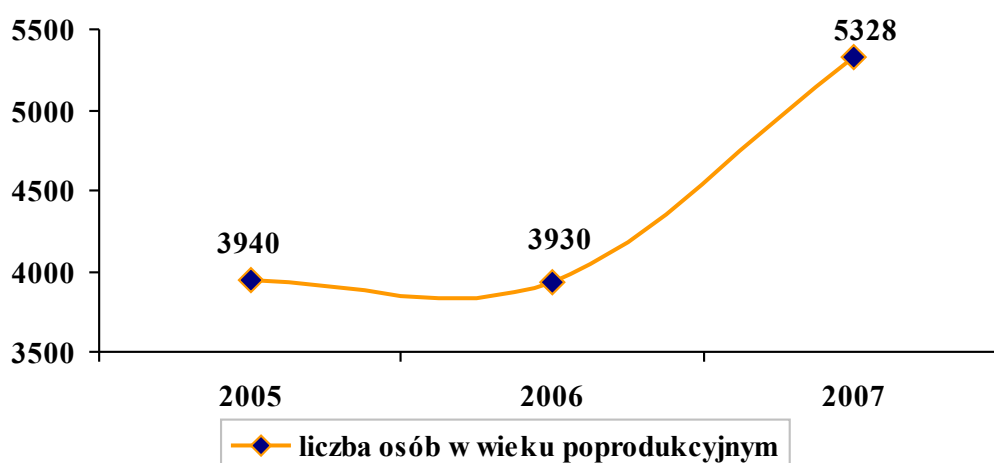
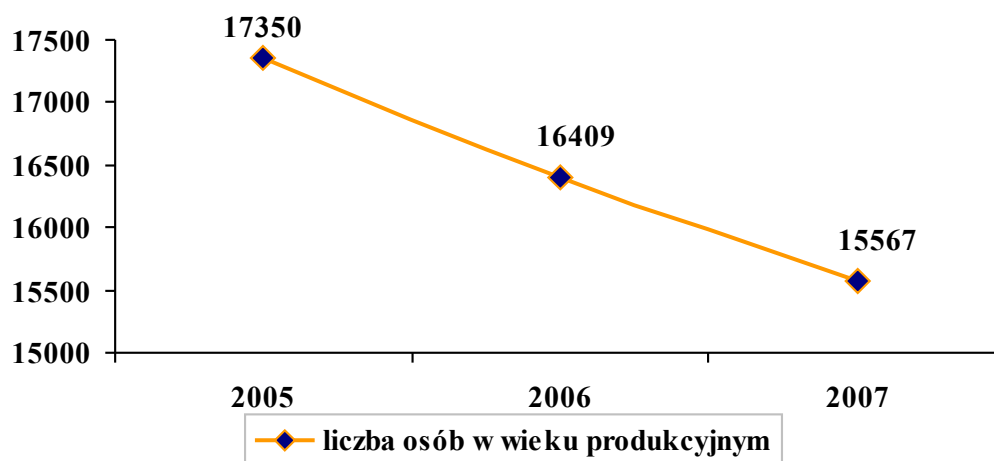

Dane Urzędu Miejskiego w Nowej Rudzie.

Według danych Urzędu Miejskiego w Nowej Rudzie z 31 grudnia 2007 roku teren miasta zamieszkiwało 25.060 osób, w tym 13.011 kobiet i 12.049 mężczyzn. Na 100 mężczyzn przypadło 108 kobiet. Wskaźnik gęstości zaludnienia wynosił 677 osób na 1 km².

Struktura wiekowa mieszkańców miasta w latach 2005-2007

Dane Urzędu Miejskiego w Nowej Rudzie.

Na przestrzeni lat 2005-2007 liczba ludności i struktura wiekowa mieszkańców miasta Nowa Ruda ulegała zmianom. W 2005 roku ludność miasta liczyła 25.632 osoby, rok później spadła do 25.302 osób, a w 2007 roku liczyła 25.060 osób. W analizowanym okresie miał miejsce systematyczny spadek liczby osób w wieku produkcyjnym, przy jednoczesnych wahaniami liczby osób w wieku przedprodukcyjnym i poprodukcyjnym. Dla populacji w wieku przedprodukcyjnym znamienny był rok 2006, kiedy zanotowano wzrost o 621 osób w porównaniu z rokiem 2005. Z kolei w grupie ludności w wieku

poprodukcyjnym raptowny przyrost nastąpił w 2007 roku (o 1.398 osób w porównaniu do 2006 roku). Z powyżej przedstawionych danych wynika, iż struktura wiekowa ludności miasta nie była korzystna, co przejawiało się większą liczbą osób w wieku poprodukcyjnym w porównaniu z osobami w wieku przedprodukcyjnym.

Prognozując sytuację demograficzną miasta na najbliższe lata, należy zwrócić uwagę na dwie istotne kwestie. Pierwsza z nich dotyczy spadku liczby dzieci i młodzieży (w przedziale wiekowym 0-17 lat), druga natomiast odnosi się do istotnego wzrostu w 2007 roku udziału osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców miasta. W niedalekiej przyszłości ta ostatnia tendencja zacznie się nasilać, gdyż znaczna grupa osób będących obecnie w wieku aktywności ekonomicznej będzie kończyć swą działalność zawodową i zasili grono seniorów. Z perspektywy systemu zabezpieczenia społecznego jest to o tyle ważne, że wymaga dostosowania do potrzeb tej grupy odpowiedniej sfery usług społecznych.

Wzrost udziału osób starszych w ogóle populacji może przyczynić się do zwiększenia liczby osób niepełnosprawnych. Starsze grupy wiekowe są bardziej narażone na ryzyko niepełnosprawności – obecnie prawie 60% niepełnosprawnych jest wśród osób po 55. roku życia. Dodajmy, że proces starzenia się lokalnej społeczności wynika także skądinąd z pozytywnej przesłanki – wydłużania się średniej długości życia.

4. DIAGNOZA SYTUACJI DZIECKA W MIEŚCIE

Diagnoza została oparta na badaniu źródeł zastanych oraz analizie skonstruowanych specjalnie do tego celu ankiet, przekazanych zarówno liderom lokalnej społeczności, jak i placówkom edukacyjnym. W niniejszej diagnozie pominięto badanie metodą SWOT, ponieważ zostało ono przedstawione w strategii integracji i rozwiązywania problemów społecznych miasta.

4.1. NAJWAŻNIEJSZE ZAGROŻENIA I PROPOZYCJE ROZWIĄZAŃ

Identyfikacja najważniejszych zagrożeń dotyczących dzieci i rodziny na terenie miasta jest jednym z najistotniejszych elementów każdego postępowania diagnostycznego, mającego określić zasadnicze problemy i ewentualne kierunki ich rozwiązywania. Podstawowym narzędziem badawczym, za pomocą którego zidentyfikowano problemy dzieci, młodzieży i rodziny, była ankieta rozesłana do osób mających wpływ na kształt lokalnej polityki społecznej, między innymi do osób reprezentujących wybrane instytucje lokalne, takie jak: ośrodek zdrowia, kościół, szkoła, organizacje pozarządowe, a także do lokalnych przedsiębiorców, pracowników socjalnych MOPS-u, radnych, mieszkańców miasta.

Z wypowiedzi ankietowanych wyłonił się obraz najistotniejszych kwestii dotyczących lokalną społeczność.

Bariery ograniczające możliwości prawidłowego funkcjonowania dzieci i młodzieży w środowisku lokalnym

Z ankiet wynika, że młodzież i dzieci mieszkające na terenie miasta natrafiają na następujące bariery:

- bariery finansowe wynikające z bezrobocia i niskich zarobków rodziców, uniemożliwiające np. dalszą edukację,
- deficyt instytucji wsparcia dziecka i rodziny,
- ograniczona liczba miejsc w przedszkolach,
- ograniczona liczba zajęć pozalekcyjnych i kół zainteresowań,
- brak powszechnie dostępnej opieki stomatologicznej dla dzieci oraz utrudniony dostęp do wsparcia specjalistycznego (brak psychiatry dziecięcego, psychologów i terapeutów),
- ograniczona liczba alternatywnych form i – co się z tym wiąże – miejsc spędzania czasu wolnego,
- ograniczony dostęp do dóbr kultury i infrastruktury sportowo-rekreacyjnej (szczególnie dla dzieci z rodzin ubogich).

Problemy

Głównymi problemami, do rozwiązania których miasto musi znaleźć odpowiednie warunki i możliwości, aby poprawić sytuację dzieci i młodzieży w środowisku lokalnym, są:

- bezrobocie zmuszające rodziców do wyjazdów do pracy za granicę i powodujące rozłąkę (rozpad) rodzin,
- problem tzw. eurosierot pozostawianych pod opieką dziadków, znajomych lub bez opieki,
- niewydolność opiekuńczo-wychowawcza rodzin – niski poziom zainteresowania dzieckiem, niewłaściwe wychowanie, brak odpowiednich wzorców do naśladowania,
- niewłaściwe warunki mieszkaniowe,
- utrudniony dostęp do opieki medycznej, w tym specjalistycznej,
- ubożenie rodzin i związane z tym problemy niedożywienia dzieci i dziedziczenia biedy,
- problemy alkoholowe w rodzinach i przypadki przemocy domowej,
- łatwy dostęp do środków uzależniających, czego wynikiem są coraz częstsze przypadki sięgania przez uczniów po używki (papierosy, alkohol, narkotyki),
- demoralizacja – naruszanie obowiązującego prawa i porządku, akty wandalizmu, objawy chuliganerii,
- przypadki autoagresji (próby samobójcze) oraz agresji i przemocy w grupie rówieśniczej.

Co należy zmienić?

W celu poprawy istniejącej sytuacji ankietowani zaproponowali następujące rozwiązania w poszczególnych obszarach:

1. Działania w zakresie poprawy sprawności, upowszechniania sportu i organizacji wypoczynku:

- zapewnienie bezpłatnego (lub tańszego) wstępu na basen i sale sportowe,

- organizowanie dojazdów uczniów na basen do Słupca,
- organizowanie różnych form aktywnego wypoczynku w czasie wolnym od nauki,
- organizowanie i dofinansowanie wypoczynku zimowego i letniego (obozy, kolonie, wycieczki),
- organizowanie „zielonych szkół”,
- rozwijanie na terenie miasta infrastruktury sportowo-rekreacyjnej (plac zabaw, boiska); zapewnienie szerszego dostępu do już istniejących obiektów (w szczególności w godzinach popołudniowych),
- tworzenie nowych sekcji przy ośrodkach i klubach sportowych,
- zwiększenie (lub utrzymanie) liczby pozalekcyjnych zajęć sportowych,
- zwiększenie liczby zajęć wychowania fizycznego,
- organizowanie miejskich imprez rekreacyjno-sportowych i turystycznych dla całych rodzin.

2. Działania w zakresie poprawy stanu zdrowia dzieci i młodzieży:

- przeprowadzanie systematycznych badań profilaktycznych i okresowych,
- zwiększenie dostępu do opieki pielęgniarstwa i lekarskiej, w tym specjalistycznej (m.in. stomatologicznej, psychologicznej),
- zatrudnienie pediatry w przychodni w dzielnicy Słupiec,
- zwiększenie dostępu do pływalni i boisk sportowych,
- częściowe refundowanie przez MOPS zakupu okularów, aparatów słuchowych i na zęby,
- promowanie aktywnego i zdrowego stylu życia,
- prowadzenie dożywiania w placówkach oświatowych.

3. Działania w zakresie poprawy sytuacji dzieci niepełnosprawnych:

- zapewnienie dzieciom niepełnosprawnym właściwej opieki (m.in. przy pomocy młodych wolontariuszy),
- zwiększenie dostępu do rehabilitacji i opieki medycznej (także w szkołach),
- uwrażliwianie systemu wychowania na potrzeby dzieci niepełnosprawnych,
- utworzenie na terenie miasta ośrodka wsparcia dziennego dla dzieci niepełnosprawnych,

- tworzenie grup i klas integracyjnych w placówkach oświatowych,
- dostosowanie placów zabaw do możliwości dzieci niepełnosprawnych,
- prowadzenie działań integracyjnych w środowisku lokalnym (organizowanie wspólnych spotkań, imprez, zajęć),
- likwidowanie barier architektonicznych, a także psychologicznych i społecznych,
- zapewnienie dzieciom niepełnosprawnym transportu na terenie miasta oraz szerszego dostępu do sprzętu rehabilitacyjnego.

4. Działania w zakresie bezpieczeństwa dzieci i młodzieży:

- współpraca placówek oświatowych z przedstawicielami policji i straży miejskiej w zakresie prowadzenia działalności informacyjnej i edukacyjnej na temat bezpieczeństwa i istniejących zagrożeń (np. związanych z problemem uzależnień),
- zwiększenie liczby patroli policyjnych i straży miejskiej, szczególnie w miejscach pobytu młodzieży w godzinach wieczornych i nocnych,
- monitorowanie wizyjne placówek szkolnych i ich okolic oraz miejsc niebezpiecznych,
- prowadzenie zajęć profilaktycznych w szkołach z zakresu uzależnień i przemocy,
- rygorystyczne egzekwowanie zakazu spożywania alkoholu w miejscach publicznych,
- zapewnienie dzieciom i młodzieży atrakcyjnej oferty spędzania czasu wolnego po zajęciach lekcyjnych i właściwej opieki.

5. Działania w zakresie wsparcia dzieci z rodzin ubogich:

- udzielanie dzieciom i młodzieży, przy współpracy z Miejskim Ośrodkiem Pomocy Społecznej, wsparcia finansowego (przyznawanie stypendiów, dofinansowanie wycieczek szkolnych, wypoczynku zimowego i letniego) oraz rzeczowego (wyprawki szkolne, pomoc w uzyskaniu podręczników, przyborów szkolnych, wsparcie w postaci dożywiania i zakupu niezbędnej odzieży) oraz w formie pracy socjalnej,

- wspieranie lokalnych projektów społecznych i gospodarczych, przyczyniających się do integracji osób długotrwale bezrobotnych ze środowiskiem,
- tworzenie na terenie miasta świetlic, posiadających wykwalifikowaną kadre,
- organizowanie dojazdu do szkół i na zajęcia dodatkowe,
- zwiększenie częstotliwości kontaktu pracowników MOPS-u z pedagogiem szkolnym (poprawa przepływu informacji),
- organizowanie zajęć pozalekcyjnych i kół zainteresowań,
- wyposażenie szkół w zestawy podręczników do wypożyczania uczniom,
- utworzenie punktów żywienia we wszystkich szkołach,
- wyrównywanie szans edukacyjnych,
- organizowanie zbiórek żywności i odzieży,
- prowadzenie bezpłatnych zajęć pozaszkolnych dla dzieci z ubogich rodzin.

6. Inne działania mogące mieć wpływ na poprawę sytuacji dzieci i młodzieży w środowisku lokalnym:

- zacieśnienie współpracy różnych instytucji działających na rzecz dziecka i rodziny,
- zwiększenie dotacji celowych na organizowanie imprez, kolonii, półkolonii dla dzieci,
- wyławianie talentów i praca z nimi.
- tworzenie terapeutycznych grup wsparcia dla dzieci pochodzących z rodzin dysfunkcyjnych i patologicznych.
- częstsze korzystanie z teatrów profilaktycznych,
- budowa bezpiecznych placów zabaw,
- aktywizowanie środowiska lokalnego.

4.2. DZIECKO W ŚRODOWISKU SZKOLNYM

Sieć placówek oświatowych na terenie miasta tworzą: cztery przedszkola, do których w roku szkolnym 2007/2008 chodziło 241 dzieci, cztery szkoły podstawowe, do których uczęszczało łącznie 1.422 uczniów, cztery gimnazja, w których naukę pobierało 875 uczniów, oraz trzy szkoły ponadgimnazjalne z 1.825 uczniami.

W celu uzyskania informacji o problemach dzieci i młodzieży w lokalnym systemie kształcenia i wychowania zostały rozesłane do szkół miasta ankiety. Pozwoliły one zdiagnozować środowisko szkolne pod kątem występowania zachowań o cechach patologii społecznej wśród uczniów. Wypowiedzi ankietowanych zawierały również informacje o już realizowanych działaniach opiekuńczo-wychowawczych, profilaktycznych i leczniczych wśród dzieci i młodzieży. W sumie do badania przedłożono dziewięć ankiet – trzy ze szkół podstawowych, dwie z gimnazjów i cztery z zespołów szkół.

Zasoby i oferta szkolna

Wszystkie ankietowane szkoły zapewniają dostęp do sieci Internet, osiem umożliwia korzystanie z sali gimnastycznej, a pięć prowadzi dożywianie uczniów (zapotrzebowanie na tę formę pomocy jest większe przynajmniej o 120 posiłków). W mieście nie ma szkół z klasami integracyjnymi. Jednakże w jednej placówce (Gimnazjum nr 2) funkcjonuje klasa terapeutyczna. Ogół szkół zatrudnia pedagoga i pielęgniarkę, cztery – logopedę, a dwie – doradcę zawodowego.

Wszystkie placówki oferują zajęcia dodatkowe (m.in. różnorodne tematycznie koła zainteresowań i zajęcia sportowe), a dla uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi zajęcia wyrównawcze (8 szkół), korekcyjno-kompensacyjne, logopedyczne, socjoterapeutyczne (po 5), rewalidacyjne (3), psychoterapeutyczne (2).

Problemy uczniów i szkoły w pytaniach otwartych

Określając problemy uczniów w pytaniach otwartych, ankietowani wskazywali głównie na:

- trudną sytuację materialno-bytową rodzin i ich ubożenie powodowane bezrobociem (niejednokrotnie zmuszającym członków rodzin do emigracji zarobkowej i powodującym zjawisko tzw. eurosieroctwa) oraz niskimi dochodami, czego skutkiem jest niedożywienie części uczniów,
- dysfunkcje występujące w domu odnoszące się do rozpadu rodzin, zrywania więzi rodzinnych, zaniedbania dzieci i uzależnień rodziców (związanych częstokroć z przemocą domową),
- niepowodzenia szkolne i życiowe kończące się w skrajnych przypadkach próbami samobójczymi i sięganiem przez uczniów po środki uzależniające,

- stosowanie przemocy w grupie rówieśniczej,
- ograniczoną ofertę atrakcyjnego spędzania czasu wolnego,
- złe warunki mieszkaniowe.

Działania profilaktyczne i naprawcze oraz badania konieczne do podjęcia

Określając działania profilaktyczne i naprawcze konieczne do przeprowadzenia na terenie szkoły badani wskazywali na potrzebę rozszerzenia oferty zajęć pozalekcyjnych i pozaszkolnych (świetlice środowiskowe, półkolonie), prowadzenia warsztatów profilaktycznych dla uczniów i rodziców (zapewnienie dostępu do specjalistów), udzielania pomocy finansowej uczniom, rozszerzenia dożywiania w szkołach, wspierania dzieci w uzupełnianiu zaległości szkolnych, prowadzenia pogadanek przez specjalistów na temat problemu dorastania i zajęć terapeutycznych dla dzieci z problemami wychowawczymi i zagrożonych patologiami, realizowania programów profilaktycznych w zakresie przemocy i agresji, uzależnień i kształtowania postaw prozdrowotnych oraz zacieśnienia współpracy z rodziną i instytucjami działającymi na jej rzecz (w tym z kuratorami sądowymi).

Podejmując kwestię badań koniecznych do przeprowadzenia wśród dzieci, młodzieży i rodziców, pedagodzy stwierdzili, iż należy przede wszystkim prowadzić wywiady środowiskowe, obserwacje, badania ankietowe oraz rozmowy indywidualne i grupowe w celu lepszego rozpoznania sytuacji rodzin uczniów, zdiagnozowania aktualnych problemów, zagrożeń i potrzeb (m.in. w zakresie oferty spędzania czasu wolnego) oraz poznania oczekiwań związanych z podejmowanymi działaniami profilaktycznymi.

Bezpieczeństwo w mieście

Według siedmiu ankietowanych na terenie miasta są rejony wymagające szczególnej interwencji ze względu na sytuację dziecka. Do takich miejsc zaliczono: parki, okolice szkół i barów piwnych, dyskoteki, przejście podziemne przy ul. Piłsudskiego, mieszkania socjalne przy ul. Zaulek, blokowiska, nieoznakowane i pozbawione sygnalizacji świetlnej przejścia dla pieszych na ulicach o dużym natężeniu ruchu kołowego.

Potrzeby dzieci i młodzieży

Analizując potrzeby dzieci i młodzieży, ankietowani wskazywali głównie na konieczność zapewnienia szerszego dostępu do alternatywnych form spędzania czasu wolnego, m.in. poprzez ułatwienia w dostępie do ośrodków kultury i sportu. Podkreślali znaczenie działań profilaktycznych w obszarach uzależnień, agresji i przemocy oraz rolę współpracy z instytucjami i organizacjami działającymi na rzecz dziecka i rodziny (w tym z posiadającymi specjalistyczną kadre psychologów, terapeutów, psychiatrów dziecięcych). Ponadto zwracali uwagę na konieczność pedagogizacji rodziców i wspierania rodzin ubogich (przy współpracy z MOPS-em) oraz mających problemy wychowawcze (np. w formie grup wsparcia), a także akcentowali potrzebę wyrównywania szans dzieci z rodzin ubogich poprzez umożliwienie im zdobycia doświadczeń społecznych i kulturowych.

Możliwości przyczynienia się przez szkoły do poprawy sytuacji dziecka

Zastanawiając się nad tym, w jaki sposób szkoła może się przyczynić do poprawy sytuacji dziecka, pedagodzy wskazywali m.in. na możliwość organizowania zajęć pozalekcyjnych i pozaszkolnych (np. poprzez prowadzenie świetlicy socjoterapeutycznej i środowiskowej), udostępniania szkolnych obiektów sportowych, realizowania szkolnych programów profilaktycznych i wychowawczych oraz prowadzenia współpracy z instytucjami i organizacjami działającymi na rzecz dziecka i rodziny (m.in. z MOPS-em). Analizując czynniki, w jakich może nastąpić poprawa sytuacji dziecka, zwracali uwagę na konieczność stworzenia warunków do niesienia efektywnej pomocy, m.in. poprzez uruchomienie punktu konsultacyjnego dla rodziców i uczniów oraz zwiększenie częstotliwości dyżurów psychologa.

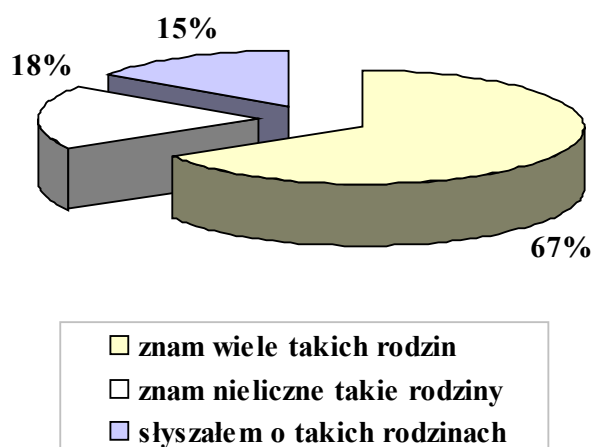
4.3. DZIECKO W ŚRODOWISKU LOKALNYM

Analiza sytuacji dziecka w środowisku lokalnym jest elementem postępowania diagnostycznego, które, podobnie jak identyfikacja najważniejszych zagrożeń dotyczących dzieci i rodziny na terenie miasta, ma na celu określenie problemów i ewentualne kierunki ich rozwiązywania. Podstawowym narzędziem badawczym, za pomocą którego diagnozowano sytuację dziecka w środowisku lokalnym, była ankieta rozesłana do osób mających wpływ na kształt lokalnej polityki społecznej, między

innymi do osób reprezentujących wybrane instytucje lokalne, takie jak: ośrodek zdrowia, kościół, szkoła, organizacje pozarządowe, a także do lokalnych przedsiębiorców, pracowników socjalnych MOPS-u, radnych, mieszkańców miasta.

W pierwszej kolejności zapytano respondentów o znajomość rodzin ubogich zamieszkujących na terenie miasta. Uzyskane odpowiedzi prezentuje poniższy wykres.

Czy dużo jest rodzin ubogich w mieście?

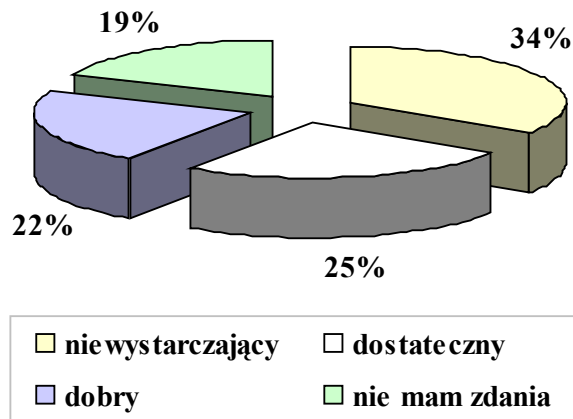

Badania własne Centrum AV.

Sytuacja materialna rodzin z miasta Nowa Ruda jest niezadowolająca. Zdecydowana większość ankietowanych (łącznie 85%) stwierdziła, że osobiście zna takie rodziny, a kolejne 15% respondentów odpowiedziało, że o nich słyszało. Oznacza to, że statystycznie zjawisko ubóstwa jest znane mieszkańcom z autopsji.

Odpowiadając na kolejne pytanie respondenci oceniali dostęp do rehabilitacji i wsparcia dla rodzin z dziećmi niepełnosprawnymi z terenu miasta. Opinie badanych na ten temat przedstawia poniższy wykres.

Jaki jest dostęp do rehabilitacji i wsparcia dla rodzin z dziećmi niepełnosprawnymi w mieście?

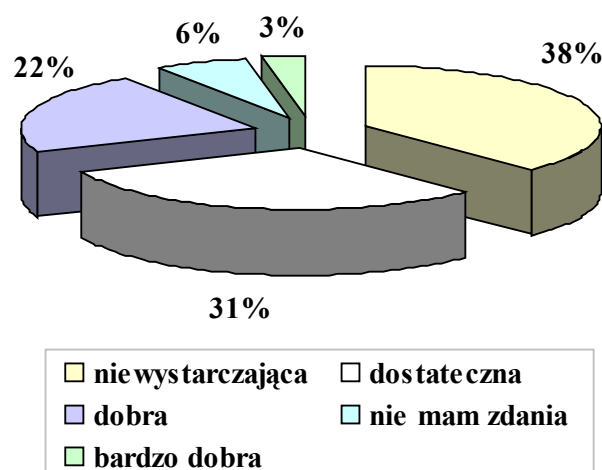

Badania własne Centrum AV.

Prawie połowa ankietowanych (łącznie 47%) pozytywnie odniosła się do kwestii dostępności rehabilitacji dla rodzin z dziećmi niepełnosprawnymi, uznając ją za dobrą lub dostateczną. Odmiennego zdania było 34% respondentów, a kolejne 19% osób nie potrafiło sprecyzować swojego stanowiska.

W ankiecie znalazło się również pytanie pozwalające ocenić respondentom ofertę organizacji czasu wolnego dzieci i młodzieży na terenie miasta. Uzyskane odpowiedzi prezentuje poniższy wykres.

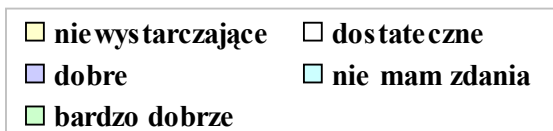
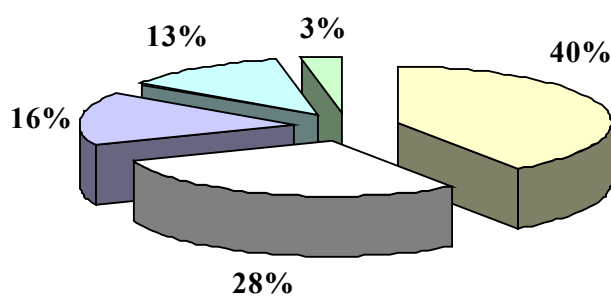
Ocena organizacji czasu wolnego dzieci i młodzieży w mieście

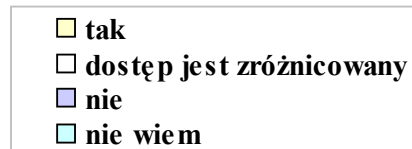
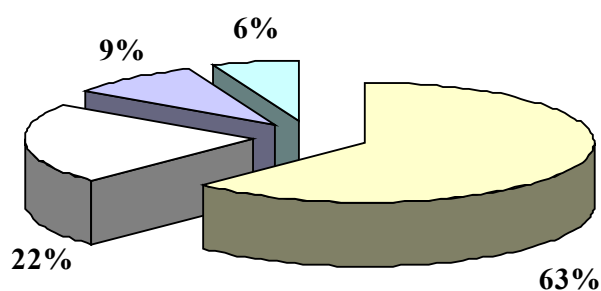
W sprawie organizacji czasu wolnego dzieci i młodzieży w mieście, większość ankietowanych (łącznie 56%) miała pozytywne opinie, uznając ją za dostateczną (31%), dobrą (22%) lub bardzo dobrą (3%). Odmiennego zdania było 38% badanych, którzy stwierdzili, iż oferta spędzania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży jest niewystarczająca.

W kolejnych pytaniach poproszono badanych o opinię na temat podejmowanych na terenie miasta działań profilaktycznych w zakresie alkoholizmu i narkomanii oraz ocenę dostępności nieletnich do alkoholu i narkotyków.

Ocena działań związanych z profilaktyką alkoholową i narkomanią

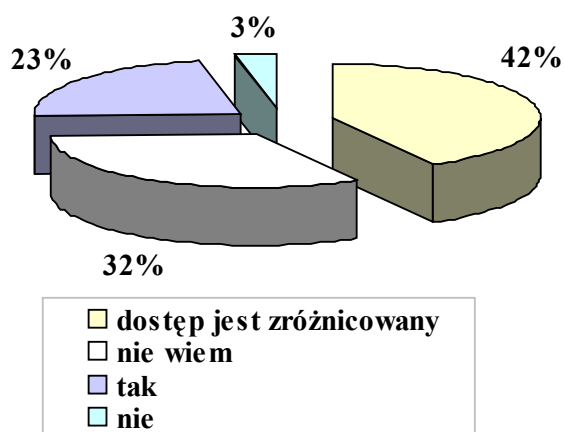

Czy dzieci w mieście mają łatwy dostęp do alkoholu?

Czy dzieci w mieście mają łatwy dostęp do narkotyków?

Badania własne Centrum AV.

Oceniając realizowane w mieście działania związane z profilaktyką alkoholową i narkomanią w sumie 47% ankietowanych wyraziło pozytywne opinie, uznając je za dostateczne, dobre, a nawet bardzo dobre. Odmiennego zdania było 40% badanych.

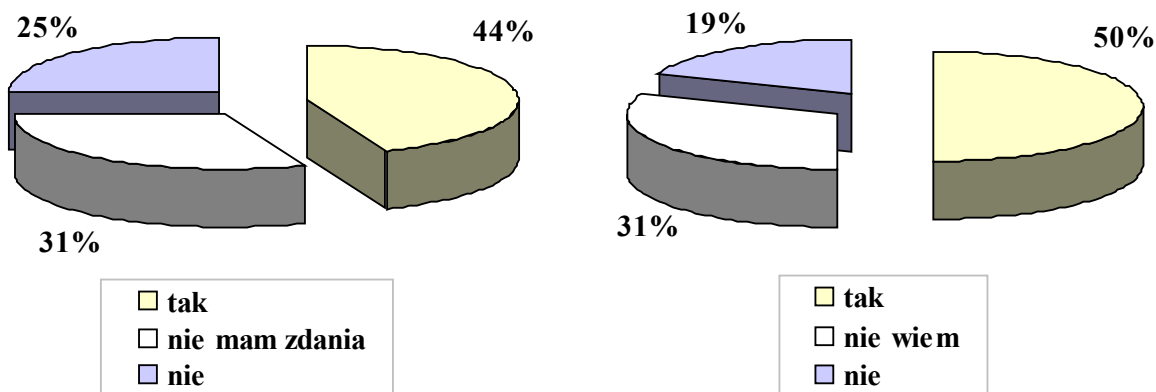
W kwestii dostępu nieletnich do alkoholu, 63% ankietowanych była zdania, że jest on łatwy, 22% że jest zróżnicowany, a 9% respondentów stwierdziło, że jest on trudny. Nie miało zdania na ten temat 6% ankietowanych.

W kwestii dostępu nieletnich do narkotyków, 42% ankietowanych była zdania, że jest on zróżnicowany, 23% że jest łatwy, a 3% respondentów stwierdziło, że jest on trudny. Nie miało zdania na ten temat 32% badanych.

W ankiecie znalazły się również pytania dotyczące stanu bezpieczeństwa w placówkach szkolnych i miejscach publicznych na terenie miasta. Respondenci dzieląc się swoimi odczuciami w tym zakresie, wskazywali jednocześnie rejony wymagające szczególnej interwencji ze względu na sytuację dziecka. Uzyskane odpowiedzi prezentują poniższe wykresy.

Czy szkoły i miejsca publiczne w mieście są bezpieczne dla dzieci?

Czy w mieście są rejony wymagające szczególnej interwencji ze względu na sytuację dziecka?

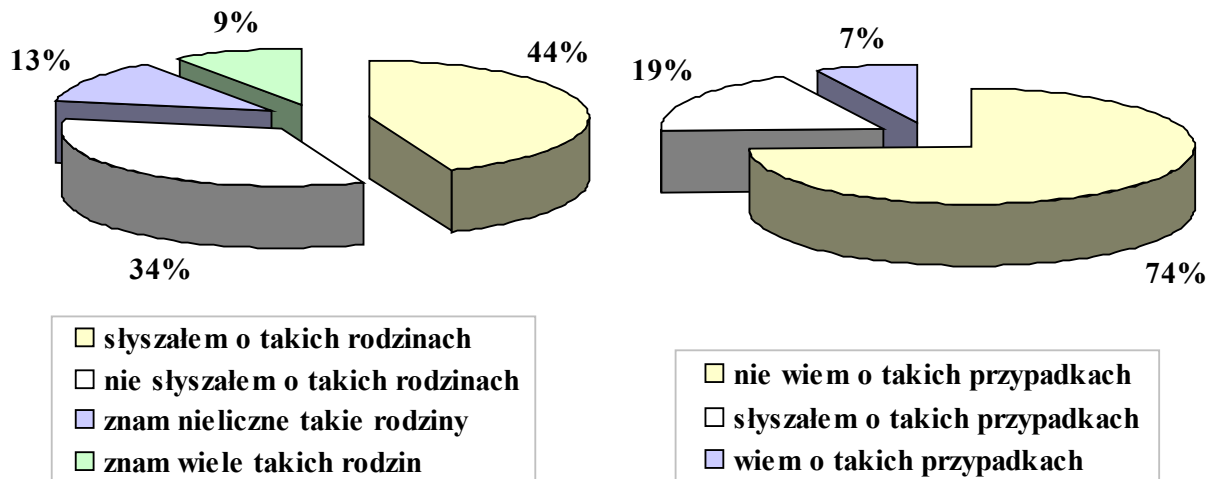
Badania własne Centrum AV.

Oceniając stan bezpieczeństwa w szkołach i miejscach publicznych w mieście, 44% ankietowanych stwierdziło, że są one bezpieczne dla dzieci. Odmiennego zdania był co czwarty badany, a 31% osób nie zajęło stanowiska. Jednocześnie połowa badanych stwierdziła, że są miejsca wymagające szczególnej interwencji ze względu na sytuację dziecka, 19% respondentów wyraziło odmienną opinię, a 31% nie potrafiło zająć stanowiska w tej sprawie. Wśród rejonów wymagających szczególnej interwencji ze względu na sytuację dziecka wskazywali głównie na tzw. enklawy biedy (ul. Zaulek, Srebrna), dzielnicę Drogosław, Stary Park w Słupcu oraz okolice dyskotek i pubów.

Osobne zagadnienia w ankiecie stanowiły kwestie przemocy wobec dzieci oraz wykorzystywania seksualnego nieletnich. Ankietowani wypowiedali się na temat znajomości rodzin, w których dzieci są bite i krzywdzone, a także przypadków wykorzystywania seksualnego w mieście. Opinie badanych w tych kwestiach przedstawiają poniższe wykresy.

Czy zna Pani/Pan rodziny, w których dzieci są bite i krzywdzone?

Czy zdarzają się w mieście przypadki wykorzystywania seksualnego dzieci?

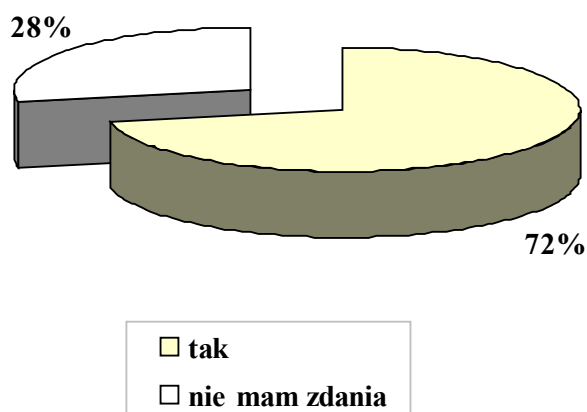
Badania własne Centrum AV.

Podjmując kwestię przemocy domowej, której ofiarami są dzieci, 34% respondentów stwierdziło, iż nie słyszało o takich rodzinach. Jednakże odmiennego zdania było 44% ankietowanych, a w sumie 22% badanych odpowiedziało, iż zna takie rodziny.

W kwestii wykorzystywania seksualnego dzieci, zdecydowana większość badanych (74%) odpowiedziała, że nic nie wie o takich przypadkach. Jednocześnie 19% respondentów stwierdziło, iż słyszało o nich, a kolejne 7% przyznało, iż wie o konkretnych tego rodzaju przestępstwach.

Ostatnie pytanie w ankiecie dotyczyło opieki przedszkolnej na terenie miasta. Respondenci wypowiedzieli się na temat potrzeby zwiększenia liczby placówek przedszkolnych na terenie miasta.

Czy należałoby zorganizować więcej miejsc w przedszkolach?

Badania własne Centrum AV.

Analizując potrzebę zwiększenia liczby miejsc w placówkach przedszkolnych, zdecydowana większość badanych (72%) stwierdziła, iż należy podjąć działania w tym kierunku. Jednocześnie 28% respondentów nie miało zdania w tej sprawie.

4.4. SYTUACJA DZIECKA I RODZINY W PERSPEKTYWIE PORADNI PSYCHOLOGICZNO-PEDAGOGICZNEJ I ZESPOŁU KURATORSKIEJ SŁUŻBY SĄDOWEJ SĄDU REJONOWEGO

Informacji o sytuacji dziecka w środowisku lokalnym dostarczają również działające na danym terenie Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna i Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej Sądu Rejonowego. Dane tych instytucji dotyczą takich kwestii, jak liczba osób objętych wsparciem, przyczyny i formy udzielanej pomocy oraz liczba osób i przyczyny nadzoru/dozoru kuratora.

W roku 2007 pracownicy Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Nowej Rudzie objęli różnymi formami pomocy ok. 600 dzieci i młodzieży uczęszczających do szkół i placówek na terenie miasta.

Do najczęstszych przyczyn zgłaszania dzieci do Poradni zaliczyć należy:

- trudności szkolne (w tym specyficzne trudności w uczeniu się),

- zaburzenia emocji i zachowania,
- trudności adaptacyjne w szkole,
- zaburzenia zachowania na tle ADHD,
- trudności okresu adolescencji,
- trudności wynikające z nieprawidłowych relacji wychowawczych,
- trudności związane z dysfunkcją rodziny (eurosieroctwo, alkoholizm rodzica, choroby psychiczne i przewlekłe w rodzinie, ubóstwo, przemoc),
- specjalne potrzeby edukacyjne dziecka (orzekanie o potrzebie kształcenia specjalnego, nauczania indywidualnego, zajęć rewalidacyjno-wychowawczych i opinii o potrzebie wczesnego wspomaganie rozwoju),
- zachowania ryzykowne (zagrożenia uzależnieniami, autoagresja, próby samobójcze),
- stany po przeżyciach traumatycznych.

Poradnia udziela pomocy poprzez:

- kompleksową diagnozę psychologiczną, pedagogiczną i logopedyczną,
- wskazania do pracy z dzieckiem zawarte w opiniach po badaniach,
- ukierunkowanie postępowania wychowawczego rodziny, w szczególnych przypadkach terapię rodziny,
- terapię indywidualną i grupową dzieci i młodzieży,
- zajęcia wspomagające rozwój, w tym korekcyjno-kompensacyjne, terapia logopedyczna, warsztaty z zakresu edukacji psychologicznej,
- zajęcia profilaktyczne i integracyjne,
- doradztwo zawodowe,
- elementy wczesnego wspomaganie rozwoju.

Zgodnie z ustawą z dnia 27 lipca 2001 roku o kuratorach sądowych, kurator sądowy jest organem wykonawczym sądu i realizuje zadania o charakterze wychowawczo- resocjalizacyjnym, diagnostycznym, profilaktycznym i kontrolnym związane z wykonywaniem orzeczeń sądu. Działania pomocowe realizowane przez kuratorów wynikają ze wskazań sądu opartych na art. 100 Kodeksu rodzinnego. Pomoc ta ma charakter niematerialny i dotyczy umożliwienia właściwego wykonywania władzy rodzicielskiej.

Według danych I Zespołu Kuratorskiej Służby Sądowej do wykonywania orzeczeń w sprawach rodzinnych i nieletnich Sądu Rejonowego w Kłodzku, w 2007 roku nadzorem kuratora rodzinnego objętych było 47 rodzin, w tym 67 osób dorosłych i 78 dzieci. Ponadto w Nowej Rudzie wobec 31 nieletnich orzeczono środek wychowawczy w postaci nadzoru kuratora. Kuratorzy zawodowi (3 osoby) działający na terenie Nowej Rudy przeanalizowali przyczyny, dla których zastosowano kuratelę sądową. Są one wielopłaszczyznowe i wynikają z:

- bezrobocia podopiecznych, wynikającego m.in. z braku dobrego wykształcenia i nawyku pracy,
- złych warunków mieszkaniowych i nieuregulowanej sytuacji meldunkowej,
- uzależnienia od alkoholu,
- nieradzeniem sobie z silnym stresem związanym z niepowodzeniami życiowymi i problemami dnia codziennego,
- przeniesienia do innego środowiska,
- niechęci do współpracy z instytucjami świadczącymi poradnictwo,
- upośledzenia i ograniczenia umysłowego.

Pomoc udzielana rodzinom dysfunkcyjnym ma na celu powrót do stanu sprzed wydania orzeczenia sądowego, czyli najczęściej do przywrócenia rodzicom władzy rodzicielskiej. Pomoc kuratora ma na celu zminimalizowanie skutków kryzysu w rodzinie i doprowadzenie do trwałych zmian w postawach rodziców.

Według danych II Zespołu Kuratorskiej Służby Sądowej do wykonywania orzeczeń w sprawach karnych Sądu Rejonowego w Kłodzku na dzień 30.06.2008 r. pod nadzorem kuratora sądowego pozostawały 134 osoby zamieszkałe na terenie Nowej Rudy. Do najczęstszych powodów skazania należały: kradzieże (nielegalny pobór energii elektrycznej, wyłudzenia), czyny z ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii, pobicia, groźby karalne, zniszczenie mienia, prowadzenie pojazdu w stanie nietrzeźwości, znęcanie się nad członkami rodziny, składanie fałszywych zeznań.

Pomoc udzielana skazanym obejmuje pomoc finansową i rzeczową z funduszu postpenitencjarnego SR w Kłodzku, jak również doraźną pomoc w sporządzaniu pism procesowych oraz różnych wniosków do instytucji pomocowych (np. o zapomogę, zasiłek, rentę, przydział mieszkania).

4.5. ZASOBY

Zasobami umożliwiającymi rozwiązywanie kwestii dziecka i rodziny są instytucje działające na terenie miasta. Prezentujemy te, które mogą mieć największy wpływ na poprawę sytuacji i dziecka i rodziny.

Nazwa instytucji	Kontakt
Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej	ul. Kolejowa 18, tel. 074 872 11 66
Przedszkole Miejskie nr 1	ul. Kolejowa 15, tel. 074 872 25 63
Przedszkole Miejskie nr 2	os. XXX-lecia 14, tel. 074 872 35 83
Przedszkole Niepubliczne Sióstr Salezjanek	ul. Kościelna 10, tel. 074 872 23 16
Przedszkole Niepubliczne „Bajka”	ul. Słupiecka 5, tel. 074 872 30 31
Szkoła Podstawowa nr 2 im. Janusza Korczaka	ul. Sportowa 1, tel. 074 872 25 20
Szkoła Podstawowa nr 3 im. Josepha Wittiga	ul. Srebrna 11, tel. 074 872 46 41
Szkoła Podstawowa nr 7 im. Tadeusza Kościuszki	ul. Szkolna 3, tel. 074 872 30 27
Gimnazjum nr 1 im. Zjednoczonej Europy	ul. Kopernika 4-6, tel. 074 872 25 75
Gimnazjum nr 2 im. Marii Skłodowskiej- Curie	ul. Akacjowa 8, tel. 074 872 31 11

Miejski Zespół Szkół nr 1 im. płk. Józefa Sokoła (Szkoła Podstawowa nr 6, Gimnazjum nr 3, Gimnazjum dla dorosłych)	ul. Stara Droga 39, tel. 074 872 24 21
Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych	ul. Stara Droga 4, tel. 074 872 22 42
Zespół Szkół Specjalnych	ul. Żeromskiego 3, tel. 074 872 22 12
Zespół Szkół Ogólnokształcących im. Henryka Sienkiewicza	os. Piastowskie 17, tel. 074 872 25 77
Polsko- Czeska Wyższa Szkoła Biznesu i Sportu „Collegium Glacense”	ul. Kłodzka 27, tel. 074 872 65 65
Miejski Ośrodek Kultury	ul. Strzelecka 2a, tel. 074 872 44 84
Miejski Ośrodek Kultury, Filia w Słupcu	ul. Słupiecka 2, tel. 074 872 63 91
Miejska Biblioteka Publiczna	ul. Bohaterów Getta 10, tel. 074 872 46 96
Miejska Biblioteka Publiczna, Filia w Słupcu	ul. Słupiecka 2, tel. 074 872 30 47
Miejska Biblioteka Publiczna, Filia w Drogosławiu	ul. Świdnicka 54
Biblioteka Pedagogiczna	ul. Piłsudskiego 4, tel. 074 872 79 11
Poradnia Psychologiczno- Pedagogiczna	ul. Niepodległości 6-8, 57-400 Nowa Ruda, tel. 074 872 26 81

4.6. PODSUMOWANIE DIAGNOZY

Zespół wspierający Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Nowej Rudzie w opracowaniu niniejszego dokumentu, opierając się na materiale analitycznym oraz

przesłankach wynikających z ogólnopolskich dokumentów diagnostycznych i programowych, uznał, że działania zaprogramowane w ramach lokalnego systemu profilaktyki i opieki nad dzieckiem i rodziną powinny służyć:

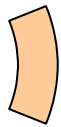
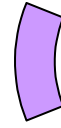
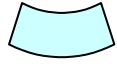
- wsparciu rodziny,
- poprawie sytuacji dziecka w środowisku szkolnym,
- polepszeniu stanu zdrowia populacji, w szczególności poprzez rozwój sportu i rekreacji,
- zwiększeniu poziomu bezpieczeństwa rodziny, dzieci i młodzieży.

W zakresie wsparcia rodziny należy wspomagać jej potencjał rozwojowy, a także udzielać pomocy rodzinom zagrożonym ubóstwem poprzez budowanie ich bezpieczeństwa socjalnego. W tym kontekście istotne jest wzmocnienie systemu gwarantującego prawidłowy przebieg procesu wychowawczego oraz chronienie dzieci i młodzieży przed nieprzystosowaniem społecznym, marginalizacją i wykluczeniem. Równie ważne jest prowadzenie działań służących poprawie sytuacji dziecka w środowisku szkolnym poprzez wzbogacanie oferty edukacyjnej oraz wspieranie uczniów uzdolnionych i niepełnosprawnych.

Istotnym zagadnieniem jest także promowanie zdrowia oraz rozwijanie sportu i rekreacji. Działania podejmowane w tym zakresie powinny służyć poprawie warunków do aktywności ruchowej dzieci i młodzieży oraz kompensacji deficytów zdrowotnych i wspieraniu opieki nad dzieckiem niepełnosprawnym. Ponadto należy zwiększać poziom bezpieczeństwa dzieci, młodzieży i rodziny, prowadząc, przy współpracy z lokalnymi instytucjami, organizacjami i służbami, działania profilaktyczno-edukacyjno-wychowawcze w środowisku lokalnym.

W dalszej części niniejszego dokumentu zaprezentowano cele strategiczne, operacyjne i zadania wyznaczone w ramach Systemu Profilaktyki i Opieki nad Dzieckiem i Rodziną Miasta Nowa Ruda na lata 2009-2013, których osiągnięcie i realizacja powinny stać się przedmiotem szczególnej troski ze strony instytucji miejskich i ich społecznych partnerów.

CELE STRATEGICZNE SYSTEMU – PREZENTACJA GRAFICZNA

W

D_α

D_r

D_α

5. CELE STRATEGICZNE, OPERACYJNE I ZADANIA

Cel strategiczny 1.

WSPIERANIE RODZINY

Cele operacyjne:

- 1. Wspomaganie potencjału rozwojowego rodziny.**
- 2. Budowanie bezpieczeństwa socjalnego rodzin.**
- 3. Wspieranie rodzin zagrożonych ubóstwem.**

Zadania do celu operacyjnego 1:

1. Systematyczne diagnozowanie warunków życia rodzin oraz potrzeb i oczekiwań dotyczących pomocy rodzinie.
2. Analiza i monitoring systemu wspierającego rodzinę w wypełnianiu jej funkcji i zadań.
3. Wypracowanie zasad współpracy wszystkich podmiotów w społeczności lokalnej działających na rzecz rodziny.

Zadania do celu operacyjnego 2:

1. Diagnozowanie i monitoring warunków życia rodzin.
2. Budowanie zintegrowanego systemu chroniącego rodzinę przed utratą bezpieczeństwa socjalnego, w tym utworzenie instytucji odpowiedzialnej za przyjmowanie sygnałów o sytuacji kryzysowej rodzin.
3. Rozwijanie zintegrowanego systemu wsparcia dla rodzin z niepełnosprawnymi członkami rodzin.

Zadania do celu operacyjnego 3:

1. Obejmowanie opieką socjalną rodzin żyjących w trudnych warunkach materialnych.
2. Zapewnienie dzieciom i młodzieży z rodzin ubogich dożywiania w szkole, wyposażenia w podręczniki i pomoce szkolne.

Odpowiedzialni za realizację celów strategicznych, operacyjnych i zadań:

Rada Miejska i Urząd Miejski, jednostki organizacyjne samorządu gminnego, w tym placówki oświatowe.

Środki finansowe:

Budżet samorządu lokalnego, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, unijnych, programów celowych.

Partnerzy:

Instytucje rządowe, naukowe, samorządowe, organizacje społeczne, ze szczególnym uwzględnieniem organizacji pożytku publicznego.

Cel strategiczny 2.

POPRAWA SYTUACJI DZIECKA W ŚRODOWISKU SZKOLNYM

Cele operacyjne:

- 1. Wspieranie potrzeb edukacyjnych dzieci niepełnosprawnych.**
- 2. Wzmacnianie systemu gwarantującego prawidłowy przebieg procesu wychowania.**
- 3. Ochrona dzieci i młodzieży przed nieprzystosowaniem społecznym, marginalizacją i społecznym wykluczeniem.**

Zadania do celu operacyjnego 1:

1. Stworzenie systemu usług wspierających proces edukacji uczniów niepełnosprawnych.
2. Tworzenie warunków umożliwiających dostęp uczniów niepełnosprawnych do szkół ogólnodostępnych.

Zadania do celu operacyjnego 2:

1. Kontynuowanie i wzbogacanie istniejących programów profilaktycznych wspierających wychowanie dzieci i młodzieży.
2. Wspieranie idei wolontariatu oraz innych form aktywności społecznej, sprzyjających rozwijaniu postaw charytatywnych i filantropijnych w stosunku do osób starszych i pokrzywdzonych przez los.

Zadania do celu operacyjnego 3:

1. Zwiększenie w szkołach dostępu do opieki pedagoga i zapewnienie dostępu do wsparcia psychologa.
2. Inicjowanie programów edukacyjno-wychowawczych przeciwdziałających patologiom społecznym dzieci i młodzieży, w tym uzależnieniom, nieprzystosowaniu, wykluczeniu.
3. Organizacja świetlic szkolnych i środowiskowych, w tym parafialnych.

4. Tworzenie warunków do zwiększenia różnych form orientacji i poradnictwa zawodowego.

Odpowiedzialni za realizację celów strategicznych, operacyjnych i zadań:

Rada Miejska i Urząd Miejski, jednostki organizacyjne samorządu gminnego, w tym placówki oświatowe.

Środki finansowe:

Budżet samorządu lokalnego, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, unijnych, programów celowych.

Partnerzy:

Instytucje rządowe, naukowe, samorządowe, organizacje społeczne, ze szczególnym uwzględnieniem organizacji pożytku publicznego.

Cel strategiczny 3.

PROMOCJA ZDROWIA ORAZ ROZWÓJ SPORTU I REKREACJI

Cele operacyjne:

- 1. Rozwijanie warunków służących aktywności ruchowej dzieci i młodzieży.**
- 2. Kompensacja deficytów zdrowotnych oraz wspieranie opieki zdrowotnej nad dzieckiem niepełnosprawnym.**

Zadania do celu operacyjnego 1:

1. Wspieranie cyklicznych badań sprawności młodego pokolenia.
2. Wykorzystywanie miejskiej bazy sportowej na cele rekreacyjne i aktywność ruchową dzieci i młodzieży.
3. Stworzenie warunków organizacyjnych i finansowych do optymalnego wykorzystania istniejących obiektów sportowych w placówkach oświatowych, również w godzinach popołudniowych, a dla młodzieży także w godzinach wieczornych.
4. Rozbudowa infrastruktury służącej czynnemu spędzaniu czasu wolnego (place zabaw, boiska sportowe, ścieżki rowerowe).

Zadania do celu operacyjnego 2:

1. Prowadzenie cyklicznych badań stanu zdrowia dzieci i młodzieży.
2. Inicjowanie edukacyjnych programów prozdrowotnych w szkołach (higiena nauki i pracy, prawidłowe żywienie, wady postawy, uzależnienia).
3. Tworzenie warunków do praktykowania zachowań prozdrowotnych.

Odpowiedzialni za realizację celów strategicznych, operacyjnych i zadań:

Rada Miejska i Urząd Miejski, jednostki organizacyjne samorządu gminnego, w tym placówki oświatowe.

Środki finansowe:

Budżet samorządu lokalnego, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, unijnych, programów celowych.

Partnerzy:

Instytucje rządowe, naukowe, samorządowe, organizacje społeczne, ze szczególnym uwzględnieniem organizacji pożytku publicznego.

Cel strategiczny 4.

POPRAWA STANU BEZPIECZEŃSTWA RODZINY, DZIECI I MŁODZIEŻY

Cele operacyjne:

- 1. Wzmacnianie poczucia bezpieczeństwa i społecznej pewności dzieci i młodzieży.**
- 2. Przeciwdziałanie uzależnieniom wśród dzieci i młodzieży.**
- 3. Ochrona dziecka przed wykorzystywaniem i molestowaniem.**

Zadania do celu operacyjnego 1:

1. Wdrażanie programów ilustrujących zagrożenia cywilizacyjne.
2. Włączanie w realizację programów profilaktyczno-edukacyjnych policjantów z wydziału prewencji oraz ruchu drogowego.

Zadania do celu operacyjnego 2:

1. Realizacja programów profilaktyczno-edukacyjnych na temat uzależnień adresowanych do dzieci i młodzieży.
2. Ustawiczne szkolenie nauczycieli związane z zagrożeniem uzależnieniami.
3. Wdrażanie programów edukacyjnych z zakresu uzależnień dla rodziców.

Zadania do celu operacyjnego 3:

1. Monitorowanie zjawiska krzywdzenia dzieci i młodzieży.
2. Inicjowanie programów przeciwdziałania przemocy rówieśniczej, wykorzystywania i molestowania dzieci w rodzinie i w środowisku.
3. Promocja instytucji udzielających pomocy, np. telefon zaufania, program „Niebieska linia”.
4. Współpraca wszystkich lokalnych instytucji zajmujących się przemocą.

Odpowiedzialni za realizację celów strategicznych, operacyjnych i zadań:

Rada Miejska i Urząd Miejski, jednostki organizacyjne samorządu gminnego, w tym placówki oświatowe.

Środki finansowe:

Budżet samorządu lokalnego, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, unijnych, programów celowych.

Partnerzy:

Instytucje rządowe, naukowe, samorządowe, organizacje społeczne, ze szczególnym uwzględnieniem organizacji pożytku publicznego.

6. UWAGI KOŃCOWE

Zapisy zawarte w programie będą realizowane w ramach przyjętych zadań w zależności od posiadanych przez samorząd i pozyskanych z zewnątrz środków finansowych.

Zespół przygotowujący dokument uznał, iż w celu poprawy sytuacji dzieci, młodzieży i rodziny w środowisku lokalnym, wskazane byłoby podjąć jako priorytetowe następujące działania:

- **w zakresie poprawy sprawności, upowszechniania sportu i organizacji wypoczynku:**
  - organizowanie różnych form aktywnego wypoczynku w czasie wolnym od nauki;
  - rozwijanie na terenie miasta infrastruktury sportowo-rekreacyjnej (place zabaw, boiska), zapewnienie szerszego dostępu do już istniejących obiektów (w szczególności w godzinach popołudniowych);
- **w zakresie poprawy stanu zdrowia:**
  - zwiększenie dostępu do opieki pielęgniarstwa i lekarskiej, w tym specjalistycznej (m.in. stomatologicznej, psychologicznej);
- **w zakresie wsparcia dzieci niepełnosprawnych:**
  - zwiększenie dostępu do rehabilitacji i opieki medycznej (także w szkołach);
- **w zakresie poprawy bezpieczeństwa:**
  - zapewnienie dzieciom i młodzieży atrakcyjnej oferty spędzania czasu wolnego po zajęciach lekcyjnych i właściwej opieki;
- **w zakresie wsparcia dzieci z rodzin ubogich:**
  - udzielanie dzieciom i młodzieży, przy współpracy z Miejskim Ośrodkiem Pomocy Społecznej, wsparcia finansowego (przyznawanie stypendiów, dofinansowanie wycieczek szkolnych, wypoczynku zimowego i letniego) oraz rzeczowego

(wyprawki szkolne, pomoc w uzyskaniu podręczników, przyborów szkolnych, wsparcie w postaci dożywiania i zakupu niezbędnej odzieży) oraz w formie pracy socjalnej;

- **inne działanie, mogące przyczynić się do poprawy sytuacji dzieci, młodzieży i rodziny w środowisku lokalnym, które należy podjąć w pierwszej kolejności:**
  - zacieśnienie współpracy różnych instytucji działających na rzecz dziecka i rodziny.